

Arvamus nr 1-3/3_2025

Tallinn

Selle kohta, kas C1-taseme vene keele nõude esitamisega töökuulutuses diskrimineeritakse tööle kandideerijaid, kes ei saa esitada tõendit C1-taseme vene keele oskuse kohta ning kui ametikoha tööülesanded ei nõua vene keele oskust C1-tasemel, keeleoskuse ja rahvuse tõttu

1. Võrdse kohtlemise seaduse (edaspidi VõrdKS) § 15 lg 1 kohaselt on soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik sõltumatu ja erapooletu asjatundja, kes tegutseb iseseisvalt ning jälgib VõrdKS ja soolise võrdõiguslikkuse seaduse (edaspidi SoVS) nõuete täitmist. VõrdKS § 16 p 3 kohaselt annab volinik arvamusi võimaliku diskrimineerimise asetleidmise kohta isikute avalduste alusel või talle laekunud teabe põhjal omal algatusel.

2. VõrdKS § 2 lg 3 kohaselt ei välista VõrdKS võrdse kohtlemise nõudeid töösuhetes seaduse § 1 lõikes 1 nimetatata tunnuste alusel, eelkõige perekondlike kohustuste täitmise, sotsiaalse seisundi ja töötajate huvide esindamise või töötajate ühingusse kuulumise, keeleoskuse või kaitseväeteenistuse kohustuse tõttu.

Kogutud tõendite ja kehtiva õiguse alusel leian, et kui ametikohale kandideerimise nõuetes esitatakse kandidaadile nõue vene keele oskuse osas, mis selle ametikoha jaoks ei ole põhjendatud ja vastava taseme nõudega välistatakse isikute kandideerimisvõimalus, kes ei saa oma keeleoskust tõendada, võib olla tegemist kaudse diskrimineerimisega keeleoskuse ja rahvuse tõttu.

Menetlusprotsessis tuvastatud peamised asjaolud:

4. Kohtla-Järve linnavalitsuse (edaspidi linnavalitsus) poolt CV.ee tööotsimisportaalil üles pandud töö pakkumise kuulutus (<https://cv.ee/et/vacancy/1305536?>

[utm_source=brevo&utm_campaign=New+editor+Job+ads+email+notification+EE&utm_medium=email](#)), kutsub linnavalitsus kandideerima avalike suhete ja välissuhete juhtivspetsialisti ametikohale. Kandideerimiseks esitatavate nõue hulgas on muu hulgas kohustuslikuna vene keele oskus C1-tasemel nii kõnes kui kirjas. Voliniku käest küsiti, kas niisuguse nõude esitamine töökuulutuses võib olla diskrimineeriv.

5. Menetluse käigus küsis volinik Eesti Keeleameti seisukohta vene keele nõude esitamise osas linnavalitsuse töökuulutuses.

6. Keeleamet andis oma hinnangu nii põhiseaduse kui keeleseaduse kontekstis. Keeleameti hinnangu kohaselt:

6.1. Hinnang nõudele põhiseaduse kontekstis

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 51 sätestab, et igaühel on õigus pöörduda riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole eesti keeles ja saada eestikeelseid vastuseid. Paikkondades, kus vähemalt pooled püsielanikest on vähemusrahvusest, on igaühel õigus saada riigiasutustelt ja kohalike omavalitsustelt ning nende ametiisikutelt vastuseid ka selle vähemusrahvuse keeles.

Põhiseaduse § 52 sätestab, et riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asjaajamiskeel on eesti keel. Paikkondades, kus elanike enamiku keel ei ole eesti keel, võivad kohalikud omavalitsused seaduses sätestatud ulatuses ja korras kasutada sisemise asjaajamiskeelena selle paikkonna püsielanike enamiku keelt.

Keeleseaduse § 9 lg 1 sätestab, et omavalitsusüksuses, kus vähemalt pooled püsielanikud on vähemusrahvusest, on igaühel õigus pöörduda selle omavalitsusüksuse territooriumil tegutseva riigiasutuse ja kohaliku omavalitsuse asutuse poole ning saada nendelt ja nende ametnikult ja töötajalt eesti keeles antavate vastuste kõrval ka vastuseid selle vähemusrahvuse keeles.

Keeleametile teadaolevalt ei moodusta vene rahvusest Eesti Vabariigi kodanikud vähemalt poolt Kohtla-Järve püsielanikest (vähemusrahvuse kultuuriautonomia seadus § 1, vähemusrahvuste kaitse

raamkonventsiooni ratifitseerimise seadus) ning seetõttu ei ole linnavalitsuse ametnikul või töötajal kohustust vastata ametlikult linnaelanikele vene keeles. Nii puudub vajadus, et ametnik või töötaja oskaks vene keelt C1-tasemel. Suhtlustasandil vene keeles suhtlemiseks piisab keeleoskusest B-tasemel (vt keeleseaduse lisa Keeleoskustasemete kirjeldused).

Keeleseaduse § 11 sätestab, et omavalitsusüksuses, mille püsielanike enamiku keel ei ole eesti keel, võib kohaliku omavalitsuse sisemise asjaajamise keelena selle kohaliku omavalitsuse volikogu ettepanekul ja Vabariigi Valitsuse otsusel kasutada lisaks eesti keelele omavalitsusüksuse püsielanike enamiku keelt.

Vabariigi Valitsus ei ole teinud otsust vene keele kasutamise kohta Kohtla-Järve sisemises asjaajamises. Nii ei ole linna ametnikul või töötajal vajadust osata vene keelt tasemel C1, mis võimaldaks korraldada asjaajamist vene keeles.

6.2. Nõude vastavus keeleseadusele

Et tagada kohustuslik eestikeelne asjaajamine ning suhtlus, on kohaliku omavalitsuse ametnikele ja töötajatele kehtestatud Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määrusega nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ eesti keele oskuse nõuded, ametnikelt ning paljudelt töötajatelt (ametiasutuse struktuuriüksuse juhid, nende asetäitjad ja tippspetsialistid, juristid-asjaajajad, sekretärid-asjaajajad, kohaliku omavalitsuse ametiasutuste hallatavate asutuste juhid ja nende asetäitjad, õppeasutuste juhid, nende asetäitjad, õppealajuhatajad ja õppekasvatusala juhtivad töötajad) nõutakse selleks eesti keele oskust tasemel C1.

Nõuded ametnike võõrkeeleoskusele on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 19.12.2012 määrusega nr 114 „Ametnike haridusele, töökogemusele ja võõrkeelte oskusele esitatavad nõuded“, mis on kohaliku omavalitsuse üksustele soovituslikud.

Nii on asutuse juhil õigus põhjendatud juhtudel nõuda töötajalt ka võõrkeelte oskust. Võõrkeelte oskuse nõue peab olema põhjendatud ja

proportsionaalne ametikoha ülesannetega. Töökuulutuse kohaselt on tegemist avalike suhete ja välissuhete juhtivspetsialistiga. Ametikoha põhiülesanded on valdkonna juhtimine, Kohtla-Järve linna hea kuvandi loomisele kaasa aitamine, linna veebilehe, sotsiaalmeedia kontode ja ajalehe toimetamise koordineerimine ning informatsiooni elanikkonnale edastamine.

Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 2 lg 1 sätestab, et keeleoskuse nõude määramisel lähtutakse töö iseloomust ja töö- või ametikoha keelekasutusolukordadest, sh kutsestandardites esitatud keeleoskuse nõuetest. Sellest põhimõttest tuleks lähtuda ka võrrekeeleoskuse nõude kehtestamisel.

Määruse § 5 sätestab, et C-tasemel keeleoskust nõutakse isikutelt, kelle teenistuskohustused või tööülesanded on seotud üksuse juhtimise, tegevuse kavandamise ja koordineerimisega, samuti nõustamise, avalike ettekannete, sõnavõtude ja ametlike kirjalike tekstide koostamisega.

Keeleamet on seisukohal, et kuna kõnealune ametikoht ei ole seotud omavalitsusüksuse juhtimise, asjaajamise ega suhtluse korraldamisega vene keeles, ei ole C1-tasemel vene keele oskuse nõue põhjendatud ega kooskõlas ametikoha tööülesannetega.

Arvestades Kohtla-Järve elanikkonna rahvastiku koosseisu, võib mingil tasemel vene keele oskuse nõue olla põhjendatud, kuid see ei tohi olla kõrgem kui on vajalik tööülesannete täitmiseks. Lisaks tuleb arvestada asjaoluga, et gümnaasiumi riikliku õppekava kohaselt saavutab kõrgemal keeleoskuse tasemel võõrkeelt, sh vene keelt edukalt õppiv õpilane taseme B2.

Analoogia põhjal keeleseaduse § 26 lõikes 3 sätestatud eesti keele oskuse tõendamise erisustega ei pea need kandidaadid, kes on omandanud põhi-, kesk- või kõrghariduse vene keeles, sooritama vene keele tasemeeksamit, kuid need, kes on omandanud hariduse eesti keeles, peaksid seda tõendama vastava tunnistusega.

Vene keele C1-taseme eksamit on Eestis võimalik sooritada vaid Puškini instituudis Tallinnas, regulaarseid eksameid ei toimu soovijate puudumise tõttu. Soovi korral on seal võimalik siiski eksamit sooritada. Kuid isegi kui seda on võimalik sooritada, ei ole C1-taseme nõue töökuulutuses nimetatud ametikohal põhjendatud. Vene keele oskuse nõue C1-tasemel sisuliselt välistab eesti õppekeelega kooli lõpetaja kvalifitseerumise sellele ametikohale.

7. Amet asus seisukohale, et vene keele oskuse nõue C1-tasemel ei ole Kohtla-Järve avalike suhete ja välissuhete juhtivspetsialisti ametikohal põhjendatud.

8. Tuginedes Keeleameti seisukohale küsis volinik selgitusi linnavalitsuselt. Kokkuvõtlikult on linnavalitsuse põhjendused järgmised.

9. Linnavalitsus nõustus, et keeleseaduse § 9 lõike 1, vähemusrahvuste kultuuriautonoomia seaduse § 1 ja keeleseaduse § 11 kohaselt ei ole linnavalitsusel ega selle hallatavatel asutustel kohustust ametlikult vene keeles suhelda ega linnaelanike päringutele vastata, kuid rõhutas, et vene keele kasutamine igapäevases suhtluses on Ida-Virumaa kohalikes omavalitsustes praktiliselt vältimatu, kuna eesti keelt emakeelena kõnelevate isikute osakaal on linna elanikkonnast ainult 9,7% (3 058 inimest). Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 2 lõike 1 kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesanne korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes elanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades linna arengu iseärasusi. Samuti on kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus KOKS § 3 p-de 2, 4 ja 6 järgi tagada elanikele vajalik informatsioon (tegevuse avalikkuse printsiip) ning võimaldada neil osaleda kohaliku elu kujundamises. Kuigi keeleseadusest ei tulene omavalitsusele otsest kohustust kommunikeerida infot vene keeles, on see Kohtla-Järve linnas elanikkonna keelelise koosseisu tõttu vältimatu. Professionaalne, korrektne ja tõhus kommunikatsioon vene keeles on hädavajalik, et tagada elanikele teabe kättesaadavus nii linna veebilehe, sotsiaalmeedia kui ka otsese suhtluse kaudu. Linnavalitsus rõhutas, et venekeelne kommunikatsioon ei ole ainult elanikkonna jaoks mugavuseks loodud võimalus, vaid riigi tähtsusega küsimus, sest lisaks KOKS §-s 6 sätestatud kohalike omavalitsuste ülesannete ja pädevustele, on kohalikul omavalitsusel ka oluline roll kõrgendatud kaitsevalmiduse, sõjaseisukorra,

mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni ajal, kui kohalik omavalitsus peab aitama kaasa isikute evakueerimisele ja evakueeritute majutamisele, toitlustamisele ning arstiabi andmisele. Kõik eespool nimetatud tegevused aga ei saa toimida ilma korraliku, ühiselt mõistetava, kiire ja selge kommunikatsioonita, mille korraldamise eest vastutab samuti kohaliku omavalitsuse üksus. Kriisiolukordades ei ole võimalik hakata eristama inimesi keeleoskuse pärast, sest sellistes olukordades on oluline iga inimese elu, seega tuleb kõiki teateid edastada eesti, vene ja ka inglise keeles, et kohaliku omavalitsuse ükskuse territooriumil olevad välismaalased oleksid ka kursis arengutega.

10. Linnavalitsus lisas, et kuigi keeleseadusest tulenevat kohustust edastada linnaelanikele teavet vene keeles Kohtla-Järve linnal ei ole, tuleb arvestada elanikkonna demograafilist koosseisu ning eesti keele oskuse ebapiisavat taset paljude kohalike elanike seas. Selle tõttu on kommunikatsioon vene keeles nii sotsiaalmeediakanalites, linna ametlikul veebilehel kui ka otsese suhtluse kaudu igapäevane vajadus, mida vastutustundlik kohalik omavalitsus ei saa ignoreerida. Kohalik omavalitsus on loodud elanike huvide teenimiseks, mitte vastupidi. Kuigi linnavalitsus jagab üldiselt laiemat muret Ida-Virumaa elanikkonna vähese eesti keele oskuse pärast, ei kuulu täiskasvanud elanikkonna keeleoskuse parandamine Kohtla-Järve linnavalitsuse ülesannete ega pädevuse hulka.

11. Linnavalitsus leidis, et vene keele oskuse vastava nõude osas tuleks vaadata peale töökuulutuses toodud ametikoha ülesannete ka töökoha ametijuhendiga sätestatud ülesandeid ning nendest tulenevalt on C1-taseme vene keele nõue põhjendatud.

12. Linnavalitsus leidis, et antud ametikoha suhtes tuleks kohaldada analoogia korras Vabariigi Valitsuse 20.06.2011 määruse nr 84 "Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded" § 2 lg 4, mille kohaselt sätestab määrus vaid miinimumnõuded ning tööandjal on õigus kehtestada töö- või ametikohale selles määruses sätestatust kõrgem eesti keele oskuse nõue, kuid mitte kõrgem kui C1-tase.

13. Samuti leidis linnavalitsus, et selle ametikoha puhul ei saa kohaldada Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2012. aasta määrust nr 114 „Ametnike haridusele, töökogemusele ja võõrkeelte oskusele esitatavad nõuded“, kuna see määrus on mõeldud ainult ametnikele ja on kohalikele omavalitsustele ainult soovituslik õigusakt. Samas leiab linnavalitsus, et kuna selle määruse § 4 sätestab, et tippjuhi asetäitjal, Riigikantselei ja ministeeriumi struktuuriüksuse juhil peab olema inglise, prantsuse, saksa või vene keele mõistmise ja rääkimise oskus Euroopa Nõukogu koostatud Euroopa keeleõppe raamdokumendis toodud C1-tasemel ning kirjutamise oskus B2-tasemel või kahe võõrkeele, sealhulgas inglise, prantsuse, saksa või vene keele mõistmise ja rääkimise oskus B2-tasemel ning kirjutamise oskus B1-tasemel ja linnavalitsuses eraldi osakonda avalike suhete ja välisuhete osas ei ole, s.t ei ole ka struktuuriüksuse juhti ning juhtivspetsialist vastutab kogu linnavalitsuse vastava valdkonna juhtimise eest, milles töötavad temaga koos kaks inimest, siis on tema töökoht võrdne määruses nimetatud struktuuriüksuse juhi ametikohaga ning vene keele oskuse nõue C1-tasemel on põhjendatud. Samas aga linnavalitsus on seisukohal, et antud töökohta puhul ei ole määrus nr 114 kohaldatav.

14. Linnavalitsus leiab, et antud juhul ei saanud diskrimineerimise olukord üldse tekkida, sest sellise keeleoskuse nõude kehtestamine ei ole keelatud.

15. Lisaks selgitas linnavalitsus, et töökuulutuses märgitud C1 tase ei ole formaalne tõendamist vajav nõue, vaid referentsnäitaja, mis väljendab, et töö edukaks täitmiseks on vajalik väga hea vene keele oskus nii kõnes kui ka kirjas. Tööandja ei nõua tasemeeksami sooritamist ega sertifikaadi esitamist, vaid hindab keeleoskust sisuliselt värbamisprotsessi käigus. Keeleoskuse tõendamist nõutakse ainult eesti keele puhul, kuna seda kohustab seadus, samas kui võõrkeelte osas sellist nõuet ei ole. Seega ei piira see tingimus ühegi konkreetse grupi ligipääsu tööle, vaid tuleneb töö spetsiifilistest nõuetest, mis on seotud Kohtla-Järve keelelise ja sotsiaalse eripära ning linnaelanike informeerimise vajadustega. Kui C1 taseme ametlik tõendamine eksamitunnistusega oleks nõutav, ei saaks ka määruses nr 114 nimetatud isikud seda nõuet täita, sest praktikas puudub enamikul võimalus vene keele oskust C1 taseme tunnistusega tõendada. Samuti ei ole määruses nimetatud teise võõrkeele oskuse nõue, mis võimaldaks teiste võõrkeelte taseme alandamist B2 või B1

tasemele, kohustuslik. Arvestades, et töö eeldab grammatiliselt korrektsete venekeelsete tekstide koostamist, mis enne avaldamist ei läbi eraldi toimetamist ega kontrollimist, on oluline, et tööülesandeid täitev isik suudaks iseseisvalt koostada kvaliteetseid tekste nii eesti kui ka vene keeles. Ainuüksi C1 taseme keeleoskus ei taga veel grammatilist täpsust ja stiililist korrektsust. On teada, et isegi C1 taseme eesti keele oskusega, kuid vene emakeelega isikud võivad teha grammatilisi ja stilistilisi vigu eesti keeles kirjutamisel. Samuti võib esineda vastupidiseid olukordi. Seetõttu annab kõrge keeleoskuse nõude sätestamine juba töökuulutuses potentsiaalsetele kandidaatidele selge signaali, et tööülesannete hulka kuulub ka vene keele aktiivne ja korrektne kasutamine. See aitab luua realistlikke ootusi kandideerijatele, kelle keeleoskus ei pruugi vastata sellisele tasemele, mis võimaldaks neil koostada kvaliteetseid ja avalikuks suhtluseks sobivaid tekste.

16. Linnavalitsus rõhutab, et venekeelne kommunikatsioon Ida-Virumaal ei ole pelgalt kohaliku omavalitsuse pakutav privileeg, vaid riikliku tähtsusega küsimus. Arvestades praegust geopoliitilist olukorda, on kriitilise tähtsusega, et Eesti venekeelne elanikkond saaks usaldusväärset teavet just ametlikest allikatest. See tugevdab nende kuuluvustunnet Eesti Vabariigis ning vähendab vaenulike välisriikide propagandast ja desinformatsioonist mõjutatust. Uuringud on kinnitanud, et Eestis elavate vene keelt emakeelena kõnelevate isikute informeerimine on jätkuvalt väljakutse ning see nõuab sihtrühmale kohandatud ja kvaliteetset kommunikatsiooni. Seega peab isik, kes asub tööle antud töökohale, omama laia silmaringi ning mõistma nii eesti kui ka vene elanikkonna eripärasid. Tema ülesanne on korraldada kommunikatsiooni viisil, mis oleks mõlemale grupile ühtmoodi arusaadav ja samaväärse sisuga. Kokkuvõttes rõhutame, et vene keele oskuse nõue tööpakkumises oli referentsnäitaja iseloomuga ning keeleoskuse tõendamiseks sertifikaate ja tunnistusi ei küsita. Oskust hinnatakse värbamisprotsessi käigus erinevate katsete abil.

Õiguslikud alused

17. VõrdKS § 2 lg 1 p 1 kohaselt on keelatud isikute diskrimineerimine nende rahvuse, rassi või nahavärvuse tõttu töö saamise, füüsilisest isikust

ettevõtjaks saamise ja kutsealale pääsemise tingimuste kehtestamisel, sealhulgas värbamis- ja valikukriteeriumide kehtestamisel, samuti edutamisel.

18. VõrdKS § 2 lg 3 kohaselt ei välista võrdse kohtlemise nõudeid töösuhetes selle seaduse § 1 lõikes 1 nimetatata tunnuste alusel, eelkõige perekondlike kohustuste täitmise, sotsiaalse seisundi ja töötajate huvide esindamise või töötajate ühingusse kuulumise, keeleoskuse või kaitseväeteenistuse kohustuse tõttu.

19. VõrdKS § 3 lg 2 kohaselt on diskrimineerimine otsene, kui käesoleva seaduse § 1 lõikes 1 nimetatud tunnuse alusel koheldakse ühte isikut halvemini kui on koheldud, koheldakse või võidakse kohelda teist isikut samalaadses olukorras.

20. VõrdKS § 3 lg 3 alusel on diskrimineerimine kaudne, kui näiliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab isikud käesoleva seaduse § 1 lõikes 1 nimetatud tunnuse alusel teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui sättel, kriteeriumil või taval on objektiivne õiguspärane eesmärk ning selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

21. Põhiseaduse § 51 sätestab, et igaühel on õigus pöörduda riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole eesti keeles ja saada eestikeelseid vastuseid. Paikkondades, kus vähemalt pooled püsielanikest on vähemusrahvusest, on igaühel õigus saada riigiasutustelt ja kohalikelt omavalitsustelt ning nende ametiisikutelt vastuseid ka selle vähemusrahvuse keeles.

22. Põhiseaduse § 52 sätestab, et riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asjaajamiskeel on eesti keel. Paikkondades, kus elanike enamiku keel ei ole eesti keel, võivad kohalikud omavalitsused seaduses sätestatud ulatuses ja korras kasutada sisemise asjaajamiskeelena selle paikkonna püsielanike enamiku keelt.

23. Keeleseaduse § 9 lg 1 sätestab, et omavalitsusüksuses, kus vähemalt pooled püsielanikud on vähemusrahvusest, on igaühel õigus pöörduda selle omavalitsusüksuse territooriumil tegutseva riigiasutuse ja kohaliku omavalitsuse asutuse poole ning saada nendelt ja nende ametnikult ja

töötajalt eesti keeles antavate vastuste kõrval ka vastuseid selle vähemusrahvuse keeles.

24. Keeleseaduse § 11 sätestab, et omavalitsusüksuses, mille püsielanike enamiku keel ei ole eesti keel, võib kohaliku omavalitsuse sisemise asjaajamise keelena selle kohaliku omavalitsuse volikogu ettepanekul ja Vabariigi Valitsuse otsusel kasutada lisaks eesti keelele omavalitsusüksuse püsielanike enamiku keelt.

25. Keeleseaduse lisa sätestab „Keeleoskustasemete kirjeldused“.

26. Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 2 lg 1 sätestab, et keeleoskuse nõude määramisel lähtutakse töö iseloomust ja töö- või ametikoha keelekasutusolukordadest, sh kutsestandardites esitatud keeleoskuse nõuetest.

27. Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 5 sätestab, et C-tasemel keeleoskust nõutakse isikutelt, kelle teenistuskohustused või tööülesanded on seotud üksuse juhtimise, tegevuse kavandamise ja koordineerimisega, samuti nõustamise, avalike ettekannete, sõnavõtude ja ametlike kirjalike tekstide koostamisega.

28. Keeleseaduse § 26 lõikes 3 kohaselt ei pea eesti keele tasemeeksamit sooritama isik, kes on omandanud eesti keeles põhihariduse, keskhariduse või kõrghariduse.

Voliniku hinnang

29. VõrdKS § 2 lg 1 p 1 kohaselt on keelatud isikute diskrimineerimine muu hulgas nende rahvuse tõttu tööle saamise tingimuste kehtestamisel ja § 3 lg 3 alusel on keelatud töösuhtes diskrimineerimine muu hulgas keeleoskuse tõttu.

30. Otsese diskrimineerimisega on tegemist, kui seadusega kaitstava tunnuse alusel koheldakse ühte isikut halvemini kui on koheldud,

koheldakse või võidakse kohelda teist isikut samalaadses olukorras. Kaudse diskrimineerimise puhul seab näiliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seadusega kaitstava tunnuse alusel teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui sättel, kriteeriumil või taval on objektiivne õiguspärane eesmärk ning selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

31. Kohtla-Järve linnavalitsus kehtestas avalike suhete ja välissuhete juhtivspetsialisti ametikohale kandideerimise nõudena vene keele oskuse C1 tasemel. Volinik annab hinnangu, kas niisuguse kriteeriumi kehtestamine võib ebavõrdselt kohelda neid kandidaate, kes ei saa esitada tõendit niisugusel tasemel keeleoskuse kohta, eelkõige eesti rahvusest isikuid. Sellise hinnangu andmiseks tuleb analüüsida, kas niisuguse keele oskus antud ametikohal on õigustatud ja kuidas on võimalik saada tõendit sellisel tasemel keeleoskuse tõendamiseks.

32. Kuna seadusest ei tulene Kohtla-Järve linnavalitsusele vähemusrahvuse keele kasutamise õigust, on vene keele oskuse nõudmine antud ametikohal kui võõrkeele nõue.

33. Linnavalitsuse põhjendused selle kohta, et praktikas on tulenevalt linna vene keelse elanikkonna suurest hulgast selle töökoha vene keele C1-tase vajalik, kuna kogu linnavalitsuse teave tuleb esitada sotsiaalmeedias veebilehel ja otsese suhtluse kaudu, ning et keele oskus vastaval tasemel on riikliku tähtsusega küsimus, kuna sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni ajal elanikkonna evakueerimisel, majutamisel, toitlustamisel ja arstiabi andmisel peavad toimuma korraliku, üheselt mõistetava, kiire ja selge kommunikatsiooniga, ei ole õigustatud, kuna kõikide nende ülesannete täitmiseks ei pea võõrkeele oskus olema töökohal C1-tasemel, piisab B2-tasemest.

34. Linnavalitsuse poolt keeleseaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määruste nr 84 ja 114 osas tuleb nõustuda Keeleameti tõlgendusega nende kohaldamisel antud olukorras. Linnavalitsuse toodud seisukoht analoogia kasutamise osas määruse nr 84 § 2 lg 4 osas võõrkeele oskuse nõude kehtestamisel ei ole kohaldatav, kuna on Vabariigi Valitsus on kehtestanud eraldi määrusega (nr 114) nõuded võõrkeelteoskusele. Seega tuleb kasutada võõrkeele osas seda määrust

ning vajadusel õiguse analoogiat sellest kohaldatava normi leidmiseks. Selle määruse kohaselt nõutakse võõrkeele oskust C1-tasemel tippjuhi asetäitjalt ning struktuuriüksuse juhilt. Avalike suhete ja välissuhete juhtivspetsialist ei ole aga ei tippjuht ega struktuuriüksuse juht. Asjaolu, et temaga töötab koos kaks inimest, ei tee temast struktuuriüksuse juhti. Asjakohane ei ole antud juhul ka täpsemate tööülesannete hindamine ametijuhendis, kuna need ei saa muuta ametikohta tippjuhi või struktuuriüksuse juhi ametikohaks. Avalike suhete ja välissuhete juhtivspetsialist ei pea linnavalitsuse töötajatest kolleegidega suhtlemiseks oskama kõrgtasemel vene keelt, sest tema kolleegid, sõltumata nende rahvusest, peavad oskama eesti keelt tööülesannete täitmiseks vajalikul tasemel.

35. C1-tasemel vene keele oskust ei ole võimalik omandada eesti õppekeelega üldhariduskoolis, kuna juhul, kui kooli lõpetaja on õppinud vene keelt võõrkeelena, on tal võimalik gümnaasiumi riikliku õppekava kohaselt omandada see kas B1- või B2-tasemel. Nii välistab C1-tasemel vene keele oskuse nõue kõikide nende kandidaatide kvalifitseerumise sellele ametikohale, kes on õppinud vene keelt üldhariduskoolis võõrkeelena. Eesti keele kõnelejaist kvalifitseeruksid vaid need, kes on õppinud vene keelt kõrghariduse tasemel või sooritanud vene keele C1-taseme eksami Puškini instituudis. Seega välistab vene keele oskuse nõue C1-tasemel sisuliselt eestlaste kandideerimise sellele ametikohale.

36. Kui tööandja märgib kandideerimistingimusena C1 vene keele taseme, siis ei saa see olla pelgalt referentsinäitajaks, et töö edukaks täitmiseks peab olema väga hea vene keele oskus. Kui tööandja tegelikult ei soovigi C1 vene keele taset, vaid lihtsalt väga head vene keele oskust ametikohal, siis peaks selliselt see oskus ka töökuulutuses esitatud olema. Vastasel juhul on tegemist diskrimineerimisega, kuna töökuulutuses toodud tingimus on eksitav ning kandideerida soovija eeldab, et tuleb tõendada C1-taseme vene keele oskust ja selle nõude tõttu loobub kandideerimisest. Kuna C1-taseme vene keele eksami tegemine on Eestis keeruline, võib selline kandideerimistingimus olla diskrimineeriv ka kandidaadi suhtes, kes sellist eksamit ettenähtud aja jooksul sooritada ei saa.

37. Volinik on seisukohal, et Kohtla-Järve linna elanikkonna rahvuslikku koosseisu ning ametikoha ülesandeid arvestades, samuti võttes arvesse võõrkeelte õpetamise põhimõtted Eesti haridussüsteemis, ei peaks vene keele oskuse nõue nimetatud ametikohal olema kõrgem kui B2-tase.

Kui tööandja kehtestab tööle kandideerijale vene keele osas nõuded, mis ei ole kooskõlas seadusega, sh ei ole õigustatud vastava ametikoha ülesandeid arvestades, samuti võttes arvesse võõrkeelte õpetamise põhimõtteid Eesti haridussüsteemis, mille kohaselt peaks vene keele oskuse nõue nimetatud ametikohal olema kõrgem kui B2-tase, pannakse kandideerimisel halvemasse olukorda isik, kes ei saa vastavat keele oskust tõendada. Niisugusel juhul võib olla tegemist diskrimineerimisega keeleoskuse ja rahvuse tõttu.

Eeltoodust tulenevalt asub volinik seisukohale, et kui ametikohale kandideerimise nõuetes esitatakse kandidaadile nõue vene keele oskuse osas, mis selle ametikoha jaoks ei ole põhjendatud ja vastava taseme nõudega välistatakse selliste isikute kandideerimisvõimalus, kes ei saa oma keele oskust tõendada, võib olla tegemist kaudse diskrimineerimisega keeleoskuse ja rahvuse tõttu.

Voliniku arvamuse õiguslik tähendus ning diskrimineerimisvaidluse lahendamine

38. VõrdKS § 17 lg 2 järgi on voliniku arvamuse eesmärk anda hinnang, mis võimaldaks koostoimes VõrdKS, soolise võrdõiguslikkuse seaduse ning Eesti Vabariigi jaoks siduvate välislepingute ja muude õigusaktidega hinnata, kas konkreetsetes õigussuhtes on rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet. Voliniku arvamuse ülesanne on anda avalduse esitanud isikule või omal algatusel eksperthinnang, kas diskrimineerimiskahtlus on põhjendatud.

39. Diskrimineerimisvaidlusi lahendavad töövaidluskomisjon, kohus ning õiguskantsler (VõrdKS § 23).

40. Diskrimineerimise tõttu kannatanul on õigus nõuda lisaks varalise kahju hüvitamisele ka mittevaralise kahju hüvitisena mõistliku rahasumma maksmist (VõrdKS § 24).

41. Tulenevalt VõrdKS § 25 on diskrimineerimiskeelu rikkumise korral kahju hüvitamise nõude esitamise tähtaeg üks aasta päevast, mil kannatanud isik pidi kahju tekkimisest teada saama.

Christian Veske

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik
/allkirjastatud digitaalselt/